

KORKEIMMAN HALLINTO-OIKEUDEN JA HALLINTO-OIKEUDEN RATKAISUJA

HENKILÖKOHTAINEN APU

KHO 2011:69

Korkeimman hallinto-oikeuden ratkaisussa KHO 2011:69 arvioitiin vaikeasti kehitysvammaisen miehen oikeutta henkilökohtaiseen apuun asumisyksikön ulkopuolisiin toimiin. Henkilö pystyi ymmärryskykynsä rajoissa muodostamaan mielipiteensä ja ilmaisemaan eri tavoin kantansa arjen tilanteisiin, harrastuksiin ja asiointiin liittyvissä tehtävissä, kun mielipide kosketti konkreettisia hänelle tuttuja asioita. Hakemusta ei voitu hylätä sillä perusteella, että henkilöllä ei ollut voimavaroja määrittellä tarvitsemansa henkilökohtaisen avun sisältöä ja toteutustapaa.

<https://www.finlex.fi/fi/oikeus/kho/vuosikirjat/2011/201102120>

KHO 12.8.2011 T 2121

Niissä tilanteissa, jossa henkilö ei ole pystynyt edes tuettuna tai kommunikaation apuvälineiden avulla ilmaisemaan toiveitaan, voimavaraedellytyksen ei ole yleensä katsottu toteutuvan. Korkeimman hallinto-oikeuden ratkaisussa KHO 12.8.2011 T 2121 oli kyseessä vaikeasti kehitysvammaisen nuori henkilö, jolla oli lapsuusiän autismi, dysfasia ja ADHD. Henkilökohtaista apua oli haettu harrastus- ja virkistystoimintaan. Henkilön kommunikointi tapahtui pääosin ilmeillä ja eleillä ja jopa sanoiksi miellettyinä ääninä. Hän käytti kommunikointiin myös pictoja ja kommunikaattoria. Ratkaisun mukaan hakemus oli voitu hylätä, vaikka henkilö kykeni ilmaisemaan tunteitaan ilmeillä ja eleillä, mutta hän ei itse pystynyt ottamaan kantaa avuntarpeisiinsa ja niihin vastaamisen tapoihin siten kuin laki edellyttää. Avun tarpeen määrittelyyn ei tullut perustua täysin toisen henkilön esittämiin näkemyksiin.

https://thl.fi/documents/470564/715504/KHO%2B2121_2011.pdf/b298accf-b45b-4ea3-a35f-1e6f806c4899

KHO 2016:7

Korkeimman hallinto-oikeuden ratkaisukäytännön perusteella on ollut myös tilanteita, joissa voimavaraedellytyksen on voitu katsoa täyttyvän osittain, eli niin, että voimavaroja on katsottu olevan riittävästi vapaa-ajan toiminnoissa käytettävään henkilökohtaiseen apuun, kun taas kaikissa päivittäisissä toimissa henkilökohtaista apua ei ole katsottu voitavan käyttää voimavarojen

puuttuessa. Vuosikirjaratkaisussa KHO 2016:7 arvoitiin, että hakija, joka tarvitsi apua kaikissa päivittäisissä toimissa, pystyi ymmärryskykynsä rajoissa muodostamaan mielipiteensä ja ilmaisemaan eri tavoin kantansa kodin ulkopuolisissa toiminnoissa. Hakija kommunikoi ja pystyi suoriutumaan osasta kodinhoitotoimista, mutta avun tarve vaikutti kuitenkin suurelta osin määräytyvän ulkopuolisen toimesta. Kommunikointi koostui suurelta osin siitä, että hakija kertoi, mistä hän pitää.

<https://www.finlex.fi/sv/oikeus/kho/vuosikirjat/2016/201600125>

KHO 14.6.2017 T 2911

Ratkaisussaan KHO 14.6.2017 T 2911 korkein hallinto-oikeus pysytti hallinto-oikeuden päätöksen, jonka mukaan A:lla oli kykyä ilmaista tarpeitaan päivittäisissä tilanteissa, mutta hänellä ei ollut kuitenkaan osoitettu olevan sellaista kykyä ilmaista avun sisältöä ja toteutustapaa, mitä tarvitaan silloin, kun on kyse henkilökohtaisesta avusta mahdollistamaan omassa kodissa asuminen.

<https://thl.fi/documents/470564/715504/2911+2017.pdf/6804354d-29be-4a65-8c77-6314edeba938>

KHO 12.8.2011 T 2122

Korkein hallinto-oikeus on arvioinut voimavaraedellytystä myös lasten kohdalla. Ratkaisussa KHO 12.8.2011 T 2122 oli kyse 13-vuotiaasta lapsesta, jolla oli diagnosoitu autismi, dysfasia ja ADHD. Lapsi tarvitsi tukea kommunikoinnissa, oman toiminnan ohjauksessa, asioista muistuttamisesta ja keskittymisessä. Hän ilmaisi tahtoaan ohjattuna ja tuetun kommunikaation keinoin. Henkilökohtaista apua oli haettu harrastuksiin ja sosiaalisten suhteiden ylläpitämiseen. Korkeimman hallinto-oikeuden mukaan myös vammaiselle lapselle oli annettava mahdollisuus itsenäistyä ikätovereittensa tavoin. Normaalisuusperiaatteen mukaan henkilökohtaista apua on myönnettävä silloin, kun lapsi ei vamman tai sairauden aiheuttaman toimintarajoitteen vuoksi kykene ilman apua tekemään asioita, joita vastaavan ikäiset lapset yleensä tekevät. Lapsen oli selvitetty kykenevän ilmaisemaan avuntarpeensa. Korkein hallinto-oikeus katsoi, että lasta oli pidettävä sellaisena vammaispalvelulain tarkoittamana vaikeavammaisena henkilönä, jolla oli voimavaroja määritellä tarvitsemansa henkilökohtaisen avun sisältö ja toteutustapa.

https://thl.fi/documents/470564/715504/KHO%2B2122_2011.pdf/89288212-54c8-4938-9e3f-c626d2f7d635

PALVELUASUMINEN

KHO 14.11.2007 T 2900

Tapauksessa sosiaalilautakunta oli hylännyt hakemuksen, jolla 11-vuotiaan monivammaisen lapsen vanhemmat olivat hakeneet palveluasumisen järjestämistä kotiin. Päätöksen mukaan kunnan vammaispalvelulain ja kehitysvammaisten erityishuollosta annetun lain mukaisesti järjestämät palvelut olivat riittäviä, kun otettiin myös huomioon vanhempien velvollisuus huolehtia alaikäisestä lapsestaan.

Korkein hallinto-oikeus kumosi ratkaisun ja katsoi, että palveluasumista voidaan järjestää vaikeavammaisen kotiin. Myös kehitysvammaista voidaan pitää vammaispalvelulain tarkoittamana vaikeavammaisena. Vammaispalvelulain mukaiset palvelut ja tukitoimet on tarkoitettu myös alaikäiselle vaikeavammaiselle lapselle silloin, kun lapsen erityistarpeet hänen ikänsä ja kehitystasonsa huomioon ottaen edellyttävät vanhemmilta tavanomaisen vanhemmuuden ylittävää erityistä valvontaa ja huolenpitoa.

<http://data.finlex.fi/ecli/kho/2007/79/fin.html>

KHO 17.8.2016 T 3412

Tapauksessa KHO 17.8.2016 T 3412 A on hakenut mm. vammaispalvelulainmukaista henkilökohtaista apua ja palveluasumista kotiin. Kunta hylkäsi palveluasumishakemuksen sillä perusteella, että A:n huolenpitoa ei voida turvata avohuollon toimenpitein.

A valitti hallinto-oikeuteen vaatien, että hänelle myönnetään vammaispalvelulain mukainen palveluasuminen. Hallinto-oikeus on tutkinut valituksen ja kumonnut ja palauttanut asian lautakunnalle palveluasumisen järjestämiseksi. Hallinto-oikeuden mukaan A:n ei ole katsottava olevan jatkuvan laitoshoidon tarpeessa, koska hänen palvelutarpeisiinsa vastaaminen ei edellytä pääasiassa sairaanhoidon osaamista tai muuta erityisosaamista jatkuvasti tai pitkäaikaisesti. A:n tarvitsema riittävä huolenpito on mahdollista turvata avohuollon toimenpitein. Näin ollen kunnan tulee järjestää A:lle vaikeavammaisen henkilön palveluasuminen.

Korkein hallinto-oikeus pysytti hallinto-oikeuden päätöksen todeten vielä, että se seikka, että henkilö tarvitsee toisen henkilön apua ja huolenpitoa ympärivuorokautisesti, ei välttämättä sulje häntä pois palveluasumisen piiristä. Vammaispalvelulain mukainen oikeus palveluasumiseen ei myöskään edellytä, että henkilö itse kykenisi määrittelemään tarvitsemansa avun ja tukitoimen tarpeen.

<https://thl.fi/documents/470564/715504/3412+2016.pdf/dec47a55-4094-4b44-9db4-84390d938c06>

KHO 2013:6 ja KHO 2013:7

Korkein hallinto-oikeus on ratkaisuisaan KHO 2013:6 ja KHO 2013:7 todennut, että, vaikka henkilö tarvitsee toisen henkilön apua ja huolenpitoa ympärivuorokautisesti, ei se välttämättä sulje henkilöä pois palveluasumisen piiristä. Tapauksissa henkilöiden ei ollut katsottava olevan jatkuvan laitoshoidon tarpeessa, koska heidän palvelutarpeisiinsa vastaaminen ei edellyttänyt pääasiassa sairaanhoidon osaamista tai muuta erityisosaamista jatkuvasti tai pitkäaikaisesti. Riittävä huolenpito oli mahdollista turvata avohuollon toimenpitein.

<https://www.kho.fi/fi/index/paatoksia/vuosikirjapaatokset/vuosikirjapaatos/1364381254210.html>

<https://www.kho.fi/fi/index/paatoksia/vuosikirjapaatokset/vuosikirjapaatos/1364381884949.html>

ASUNNON MUUTOSTYÖT

KHO 17.8.2016 T 3421

Korkein hallinto-oikeus arvioi ratkaisussaan KHO 17.8.2016 T 3421 haetun tukitoimen välttämättömyyttä asunnon muutostöiden yhteydessä. Korkein hallinto-oikeus katsoi muun ohella, että keittiön kaappien muuttaminen helposti ulosvedettäväksi koreiksi olisi ollut omiaan helpottamaan henkilön suoriutumista päivittäisistä toiminnoista. Henkilön terveydentilasta ja toimintakyvystä saadun selvityksen perusteella muutostyötä ei kuitenkaan ollut pidettävä sellaisena vammaispalvelulaisissa ja -asetuksessa tarkoitettuna henkilön päivittäisen selviytymisen kannalta välttämättömänä asunnon muutostyönä, joka kunnan olisi tullut korvata.

KHO 13.9.2013 T 2398

Korkein hallinto-oikeus arvioi ratkaisussaan KHO 13.9.2013 T 2398 sitä, onko wc:n rakentaminen omakotitalon yläkertaan vammaispalvelulaisissa tarkoitetulla tavalla välttämättömä A:n päivittäisistä toiminnoista suoriutumisen kannalta, kun esteetön wc-tila sijaitsee omakotitalon alakerrassa.

Hallinto-oikeus totesi, että kun otetaan huomioon asiassa saatu selvitys omakotitalon tilaratkaisusta ja siitä, että riittävä makuutila on mahdollista sijoittaa myös talon alakertaan, jossa nykyinen wc-tila sijaitsee, yläkerran wc:n rakentamisesta aiheutuvat kustannukset eivät ole vammaispalvelulain nojalla korvattavia A:n vamman tai sairauden aiheuttamasta tarpeesta johtuvia välttämättömiä kustannuksia hänen tavanomaisista elämäntoiminnoistaan suoriutumiseksi. Korkein hallinto-oikeus pysytti hallinto-oikeuden päätöksen.

<https://thl.fi/documents/470564/715504/KHO+2898+2013+AS.MUUTOSTY%C3%96%2C+v%C3%A4litt%C3%A4m%C3%A4tt%C3%B6myys.pdf/397d84e3-adf7-4251-b49c-67e0b0a13132>

KULJETUSPALVELUT

KHO 2018:64

Korkein hallinto-oikeus on käsitellyt vuosikirjapäätöksessään KHO 2018:64 vaikeavammaisen lapsen tarvetta kuljetuspalveluun. Vuonna 2002 syntynyt vaikeavammainen A sairasti vaikeaa synnynnäistä sydänvikaa, minkä lisäksi hänen toimintakykyään heikensi aivoinfarktin seurauksena toispuolihalvaus ja epilepsia. A ei kestänyt fyysistä rasitusta, mikä aiheutti A:lle huonovointisuuskohtauksia, eikä hän saanut olla sairautensa vuoksi ulkona yli kymmenen asteen pakkasessa.

A:lle oli myönnetty vammaispalvelulain mukainen kuljetuspalvelu ja irrotus Helsingin Matkapalvelun käytöstä, minkä johdosta hän oli saanut tilata kuljetuspalveluun kuuluvat kuljetukset suoraan valitsemaltaan taksiliikennöitsijältä. Helsingin kaupunki päätti vuonna 2016 A:n ollessa 13-vuotias, että hänelle ei enää myönnetä irrotusta Helsingin Matkapalvelun käytöstä.

Korkein hallinto-oikeus totesi, että vammaispalvelulain mukaisia palveluja järjestettäessä vaikeavammainen lapsi on erityisen tuen tarpeessa nuoren ikänsä ja vaikeavammaisuutensa vuoksi. Tämän takia kunnan tuli kiinnittää erityinen huomio A:n etuun ja itsenäistymisen tukemiseen vammaispalvelulain mukaisia palveluja järjestäessään. Korkein hallinto-oikeus arvioi, että A:n itsenäinen liikkuminen ilman vanhempia ja kuljetuspalvelun omatoiminen käyttö muodostui hänelle kohtuuttoman vaikeaksi Matkapalvelun kautta järjestettynä hänen vaikean sairautensa ja siitä johtuvien toimintarajoitteiden takia. A tuli edelleen irrottaa Matkapalvelun käytöstä. Äänestys 4–1.

<http://www.kho.fi/fi/index/paatoksia/vuosikirjapaatokset/vuosikirjapaatos/1524828752140.html>

KHO 6.5.2014 T 1500

Viranhaltija on hylännyt henkilön hakemuksen saada vakiotaksin käyttöoikeus hänelle myönnettyyn vammaispalvelulain mukaiseen kuljetuspalveluun. Päätöksen mukaan henkilöllä ei ole vammasta tai sairaudesta johtuvaa syytä, jonka vuoksi hän ei voisi käyttää keskitettyä taksin tilausnumeroa kuljetuspalvelun tilaamisessa. Hallinto-oikeus totesi, että asiassa esitetyn selvityksen mukaan henkilö on syntymäsokea. Hän on perustellut hakemustaan muun muassa sillä, hän ei pysty kontrolloimaan kuljettajan toimia eikä tarvittaessa auttamaan kuljettajaa oikeaan osoitteeseen löytämisessä. Vaikka henkilöllä on kertomansa mukaan ollut käytännön ongelmia tuntemattomien kuljettajien kanssa, asiassa ei ole kuitenkaan ilmennyt, että hän ei pystyisi näistä ongelmista huolimatta käyttämään kuljetuspalveluja kaupungin järjestämällä tavalla ilman oikeutta vakiotaksiin. Henkilölle on myönnetty palvelulisä, joten tarvittaessa taksinkuljettaja avustaa häntä ennen matkaa ja sen jälkeen. Korkein hallinto-oikeus pysytti hallinto-oikeuden päätöksen.

KHO 31.5.2005 T 1298

Tapauksessa KHO 31.5.2005 T 1298 korkein hallinto-oikeus katsoi, että vaikka kunnalla on oikeus päättää kuljetuspalvelujen järjestämistavasta, on vammaisella henkilöllä mahdollisuus vaatia palvelua järjestettäväksi hänelle sopivalla yksilöllisellä tavalla. Tämä tarkoittaa sitä, että kunnan on tehtävä myös palvelun järjestämistapaa koskevien vaatimusten osalta yksilöhuollon päätös.

Järjestämistapaa koskevia päätöksenvaraisia asioita voivat olla esimerkiksi vaatimus vakiotaksista (vammainen henkilö haluaa käyttää tuttua samaa taksinkuljettajaa) tai vaatimus siitä, että vammaisen henkilön yksilölliset tarpeet huomioon ottaen hänen matkojaan ei yhdistellä, vaatimus siitä, että vammainen henkilö vapautetaan tilaamasta taksia matkojen yhdistelykeskuksen kautta tai joku muu sellainen tapa järjestää kuljetuspalveluja, joka turvaa henkilön yksilölliset tarpeet liikkumisen sekä huomioi hänen vammansa tai sairautensa aiheuttamat rajoitukset liikkumisessa.

HELSINGIN HALLINTO-OIKEUS 10.5.2007 nro 070559/6

Viranhaltija oli hylännyt vaikeavammaisen henkilön hakemuksen saada vakiotaksin käyttöoikeus työ- tai vapaa-ajanmatkoille, koska matkat pystyttiin järjestämään matkapalvelukeskuksen toimesta. Tapauksessa vaikeavammainen hakija esitti, ettei hän voi käyttää matkapalvelukeskuksesta tilattua autoa työmatkoilla ja työstä myöhästymisiä on tapahtunut usein, kun paikalle on saapunut auto jota vaikeavammainen henkilö ei sairautensa ja vammansa vuoksi voinut käyttää.

Hallinto-oikeus totesi, että vaikeavammaisen henkilön kuljetuspalveluja hänen työmatkoillaan ei voitu aina järjestää matkapalvelukeskuksen kautta siten kuin hänen osaltaan oli asiakastietoihin merkitty. Hallinto-oikeus katsoi, että koska kysymys oli nimenomaan vaikeavammaisen henkilön työmatkoista, kuljetuspalvelujen toteutuminen työmatkoilla edellytti vakiotaksin käyttämistä

ASUMISPALVELUT JA YKSITYISELÄMÄN SUOJA

KHO 2002:75

Korkein hallinto-oikeus on vuosikirjaratkaisussaan KHO 2002:75 käsitellyt asumispalvelujen järjestämistä yksityiselämän suojan näkökulmasta. Sen mukaan tiloja arvioitaessa tulee ottaa huomioon sekä yleiset asumisenvaatimukset että asukkaiden perusoikeudet kuten yksityisyyden suoja. Ratkaisun mukaan kodinomaisen asuminen edellyttää, että asukkaalla on käytettävissään

oma huone. Jokaisen perusoikeutena asumismuodosta riippumatta on turvattu oikeus yksityisyyteen.

<https://www.finlex.fi/fi/oikeus/kho/vuosikirjat/2002/200202807>

TYÖTUOMIOISTUIMEN RATKAISUJA

TT 2018:8

Tapauksessa TT 2018:8 työntekijä oli irtisanottu työkyvyn olennaisen ja pysyvän vähentymisen perusteella lajittelu-, lastaus- ja purkutehtävistä. Asianosaisten välillä vallitsi yksimielisyys siitä, ettei työntekijä ollut enää kyennyt entisiin tehtäviinsä. Yhtiössä oli vakiintuneesti käytetty työkokeilua sen selvittämiseksi, onko alentuneesti työkykyiselle työntekijälle löydettävissä sopivia työtehtäviä. Työntekijälle tehty työkokeilu oli käsittänyt samoja työtehtäviä, joita hän oli tehnyt ennen työkykyä alentavia tapaturmia. Koska tehtäviä ei ollut millään tavoin mukautettu vastaamaan työntekijän jäljellä ollutta työkykyä, työnantajan ei katsottu selvittäneen irtisanotun työntekijän työkykyä muuhun työhön.

Työnantajan katsottiin menetelleen työehtosopimuksen vastaisesti irtisanoessaan työntekijän. Työnantaja veloitettiin suorittamaan työntekijälle korvausta työsopimuksen perusteettomasta päättämisestä.

<https://www.tyotuomioistuin.fi/fi/index/tyotuomioratkaisut/tyotuomioratkaisut/1517999829696.html>

TT 2016:65

Tapauksessa TT 2016:65 työntekijä oli irtisanottu työkyvyn olennaisen ja pysyvän vähentymisen perusteella hankintaesimiehen tehtävästä. Asianosaisten välillä vallitsi yksimielisyys siitä, ettei työntekijä ollut enää kyennyt entisiin tehtäviinsä.

Työnantaja oli ennen irtisanomista palkannut toisen henkilön kuljetusesimiehen tehtävään. Työnantaja ei ollut tarjonnut tätä tehtävää irtisanotulle työntekijälle, vaikka hän olisi ammattitaitonsa ja kokemuksensa perusteella siihen soveltunut.

Tuomioissa katsottiin, että kuljetusesimiehen tehtävä oli kuormittavuudeltaan selvästi kevyempää kuin hankintaesimiehen tehtävä. Työnantaja ei ollut selvittänyt irtisanotun työntekijän työkykyä kuljetusesimieheksi tai mahdollisuutta järjestää tehtävä hänelle soveltuvaksi esimerkiksi työmenetelmiä tai työnjärjestelyjä muuttamalla. Työnantajalla ei ollut riittäviä perusteita olla tarjoamatta työntekijälle tilaisuutta osoittaa selviytyvänsä tehtävästä. Irtisanomiselle ei näytetty olleen muutakaan perustetta. Työnantajan katsottiin menetelleen irtisanomissuojasopimuksen

vastaisesti irtisanoessaan työntekijän. Työnantaja veloitettiin suorittamaan työntekijälle korvausta työsopimuksen perusteettomasta päättämisestä.

<https://www.tyotuomioistuim.fi/fi/index/tyotuomioratkaisut/tyotuomioratkaisut/1465454115929.html>

ERÄIDEN YHDENVERTAISUUS- JA TASA- ARVOLAUTAKUNNAN VAMMAISTEN HENKILÖIDEN SYRJINTÄÄN LIITTYVIEN PÄÄTÖSTEN LYHENYSSELOSTEITA 2015–2018

21/2015

14.12.2015, täysistunto

Hakija on vammainen henkilö, joka ei katsonut pystyvänsä olemaan kokopäiväisesti työssä, johon hän oli kouluttautunut. Hänet oli hyväksytty erityisopettajan opintoihin Åbo Akademiassa. Hakija katsoi, että hänen kohdallaan oli olemassa erityisiä syitä, joiden takia hänelle olisi tullut myöntää työttömyysetuus opintojen ajaksi.

Hakija toimitti selvityksen opinnoistaan työ- ja elinkeinotoimistolle säilyttääkseen työttömyyskorvauksensa. Työ- ja elinkeinotoimisto selvitti työttömyysturvalain mukaisesti hänen työvoimapolitiittiset edellytyksensä saada työttömyysetuutta, ja antoi 23.1.2015 sitovan työvoimapolitiittisen lausuntonsa työttömyyskassalle. Lausunnon mukaan hakijalla ei ollut oikeutta työttömyysetuuteen, koska hän opiskeli kokopäiväisesti.

Työ- ja elinkeinotoimiston vastauksista ja lisäselvityksistä asian käsittelyn yhteydessä yhdenvertaisuus- ja tasa-arvolautakunnassa ei ilmennyt, että se olisi ottanut huomioon yhdenvertaisuuslain mukaiset velvoitteet.

Yhdenvertaisuus- ja tasa-arvolautakunta totesi, että viranomaisen on harkinnanvaraista etuutta koskevaa päätöstä tehdessään sovellettava yhdenvertaisuuslain syrjinnän kieltoa koskevia säännöksiä.

Yhdenvertaisuus- ja tasa-arvolautakunta katsoi työ- ja elinkeinotoimiston laiminlyöneen yhdenvertaisuuslain 5 §:n 1 momentin mukaisen velvollisuutensa edistää yhdenvertaisuuden toteutumista, koska se ei ollut arvioinut yhdenvertaisuuslain 15 §:n mukaisia kohtuullisia mukautuksia, vaikka hakija oli esittänyt seikkoja, jotka olisi yhdenvertaisuuslain mukaan tullut ottaa huomioon.

Yhdenvertaisuus- ja tasa-arvolautakunta katsoi, että hakijan asema yliopisto-opiskelijana muiden aikuisopiskelijoiden joukossa oli sellainen oikeudellinen asema, joka voitiin rinnastaa muuhun henkilöön liittyvänä syynä yhdenvertaisuuslain syrjintäkieltoon sisältyvään luetteloon kielletyistä syrjintäperusteista.

Yhdenvertaisuus- ja tasa-arvolautakunta katsoi, ettei hakijan tilanteessa ollut kyse muihin aikuisopiskelijoihin vertailukelpoisesta tilanteesta, joten hakijaa ei ollut syrjitty suhteessa muihin aikuisopiskelijoihin.

Yhdenvertaisuus- ja tasa-arvolautakunta katsoi, ettei laki julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta tai sitä koskeva työ- ja elinkeinoministeriön soveltamisohje estä tulkitsemasta lakia hakijan vaatimalla tavalla.

Yhdenvertaisuus- ja tasa-arvolautakunta totesi, ettei työ- ja elinkeinotoimiston hakijan kannalta kielteisestä työvoimapoliittisesta lausunnosta tai muistakaan asian asiakirjoista ilmennyt, että hakijan asiaa harkittaessa olisi otettu huomioon tai sovellettu yhdenvertaisuuslain 15 §:n 1 momentin mukaista viranomaisen velvollisuutta kohtuullisiin mukautuksiin.

Lisäksi yhdenvertaisuus- ja tasa-arvolautakunta totesi, että yhdenvertaisuuslain 15 §:n mukaan viranomaisen on tehtävä asianmukaiset ja kulloisessakin tilanteessa tarvittavat kohtuulliset mukautukset, jotta vammaisen henkilö voi yhdenvertaisesti muiden kanssa asioida viranomaisissa sekä saada koulutusta, työtä ja yleisesti tarjolla olevia tavaroita ja palveluita samoin kuin suoriutua työtehtävistä ja edetä työuralla. Yhdenvertaisuuslain 15 §:n sanamuoto ei aseta viranomaisen velvollisuuden syntymisen edellytykseksi, että vammaisen henkilö olisi nimenomaisesti vaatinut kohtuullisen mukautuksen tekemistä viranomaiselta tai muutakaan myötävaikutusta asianomaisen vammaisen henkilön taholta.

Kun erityisesti otettiin huomioon tarve vastata kohtuullisilla mukautuksilla tapauskohtaisesti kulloisiinkin vammaisen ihmisen tarpeisiin sekä viranomaisen velvollisuus tulkita ja soveltaa yhdenvertaisuuslain 15 §:n 1 momentissa säädettyä viranomaisen velvollisuutta kohtuullisiin mukautuksiin perusoikeus- ja ihmisoikeusmyönteisellä tavalla perustuslain 22 §:n mukaisesti, yhdenvertaisuus- ja tasa-arvolautakunta katsoi työ- ja elinkeinotoimiston evänneen hakijalta kohtuullisen mukautuksen yhdenvertaisuuslain 8 §:n 2 momentin syrjintäkiellon vastaisesti, kun se oli antanut työttömyyskassalle 23.1.2015 työvoimapoliittisen lausunnon, ettei hakijalla ollut oikeutta työttömyysetuuden saamiseen, koska hän oli opiskellut kokopäiväisesti erityisopettajaksi ja kasvatustieteen maisteriksi Åbo Akademiassa.

Yhdenvertaisuus- ja tasa-arvolautakunta katsoi, että työ- ja elinkeinotoimisto oli laiminlyönyt velvollisuutensa kohtuullisiin mukautuksiin yhdenvertaisuuslain 15 §:n mukaisesti. Lautakunta kielsi työ- ja elinkeinotoimistoa jatkamasta tai uusimasta hakijaan kohdistuvaa yhdenvertaisuuslain 8 §:n vastaista syrjintää sekä määräsi työ- ja elinkeinotoimiston tekemään asianmukaiset ja tarvittavat kohtuulliset mukautukset yhdenvertaisuuslain 15 §:n mukaisesti.

(Ään. 7-6)

Ei lainvoimainen.

Syrjintäolettama, kohtuulliset mukautukset, verkkopankkitunnukset, näkövamma

31/2015

14.12.2015, täysistunto

Hakija katsoi tulleen syrjityksi, koska pankki ei ollut myöntänyt hänelle verkkopankkitunnuksia hänen näkövammastaan johtuen eikä ollut ryhtynyt tarvittaviin kohtuullisiin mukautuksiin. Hakija pyysi kieltämään häneen kohdistuvan syrjinnän sekä asettamaan uhkasakon kiellon tehosteeksi. Pankki oli kieltäytynyt luovuttamasta verkkopankkitunnuksia hakijalle turvallisuusnäkökohtiin vedoten ja piti kohtuuttomana hakijan vaatimuksia kohtuullisista mukautuksista. Pankki ei ollut esittänyt, että hakijan pyytämät kohtuulliset mukautukset eivät olisi olleet turvallisia tai että niistä olisi aiheutunut vahingon vaaraa.

Yhdenvertaisuus- ja tasa-arvolautakunta piti hakijan pyytämiä mukautuksia kohtuullisina yhdenvertaisuuslain 15 §:ssä tarkoitetulla tavalla. Lautakunta kielsi pankkia jatkamasta tai uusimasta hakijan tai muiden näkövammaisten ihmisten syrjintää pankkipalveluita tarjotessaan sekä määräsi pankin tekemään yhdenvertaisuuslain 15 §:ssä tarkoitetut asianmukaiset ja tarvittavat kohtuulliset mukautukset, jotta näkövammaiset henkilöt voivat yhdenvertaisesti muiden kanssa saada pankkipalveluita pankissa mukaan lukien verkkopankkitunnuksien saaminen. Yhdenvertaisuus- ja tasa-arvolautakunta asetti kieltopäätöksensä ja määräyksensä tehosteeksi 50 000 euron suuruisen uhkasakon.

(Ään.)

Lainvoimainen – pankki toteutti hakijan pyytämät kohtuulliset mukautukset

Täysistunto

47/2015

31.3.2016, täysistunto

Hakija on vammaisen henkilö, joka joutuu käyttämään liikkumiseensa pyörätuolia. Hakija oli ollut menossa vaihtamaan valuuttaa, muttei päässyt asioimaan liikkeeseen sisäänkäynnin esteellisyyden takia.

Hakija katsoi joutuneensa syrjityksi, koska hän ei voinut vaihtaa valuuttaa sisällä liiketiloissa muiden asiakkaiden tapaan. Hakijan mukaan valuutanvaihtoliikkeen olisi tullut järjestää irtoluiska, jotta hakija olisi päässyt liikkeeseen sisälle. Hakijan mielestä rahan vaihtaminen kadulla on turvallisuusriski, eikä se ollut tässä tilanteessa asianmukainen ja kohtuullinen mukautus.

Valuutanvaihtoliike oli ilmoittanut hakijalle mahdollisuudesta palvella liikuntaesteisiä liikkeen ulkopuolella. Liike oli tarjonnut myös mahdollisuutta opastaa hakija toiseen valuutanvaihtopisteeseen. Yrityksen mukaan irtoluiskan asentaminen olisi saattanut vaarantaa sekä pyörätuolia käyttävän että henkilökunnan turvallisuuden.

Yhdenvertaisuus- ja tasa-arvolautakunta totesi, että saadun selvityksen valossa irtoluiskan asentaminen ei olisi tässä tilanteessa ollut asianmukaista, koska mukautuksista ei saa aiheutua vahingon vaaraa.

Lautakunnan mielestä asiassa oli otettava huomioon se, että tilanteessa käsitellään rahaa. Vaikka olosuhteiden, joissa palveluja tarjotaan, ei tarvitse kohtuullisten mukautusten jälkeen olla vammaisille täsmälleen samanlaiset kuin muille asiakkaille, valuutanvaihdossa ulkona ei ole mahdollista tarjota vammaisille henkilöille samanlaista suojaa kuin palvelussa sisätiloissa. Vaikka tällaista mukautusta voidaan sinänsä pitää joissain tilanteissa olosuhteisiin soveltuvana, hakija on kuitenkin voinut asiassa perustellusti kokea, että valuutanvaihtoon ulkona sisältyy sellainen turvallisuusriski, ettei tarjottua mukautusta voida pitää asianmukaisena yhdenvertaisuuslaissa tarkoitetulla tavalla.

Yhdenvertaisuus- ja tasa-arvolautakunta katsoi, että kohtuullisena mukautuksena voidaan tällaisessa tilanteessa pitää hakijan ohjaamista lähimpään esteettömään valuutanvaihtopisteeseen. Lautakunnan mielestä näin olisi toteutunut hakijalle kohtuullisella tavalla mahdollisuus saada yhdenvertaisesti valuutanvaihtopalveluja.

Lisäksi hakija katsoi tulleen syrjityksi, kun liikkeessä oli palveltu toista asiakasta, mutta ei häntä. Tilanteessa liikkeessä oli kuitenkin ollut samaan aikaan myös poliiseja virkatehtävissä, eikä henkilökunta ollut voinut poistua liikkeestä turvallisuussyistä. Esitetyn selvityksen perusteella ei voitu objektiivisesti arvioida olettaa, että hakijan palvelematta jättäminen tässä harvinaisessa poikkeustilanteessa olisi johtunut hänen vammaisuudestaan. Se seikka, että henkilökunnan erehdyksestä johtuen liikkeeseen sisään pääsyttä toista henkilöä oli palveltu, ei antanut aihetta arvioida toisin syrjintäoletettaman syntymistä.

Yhdenvertaisuus- ja tasa-arvolautakunta hylkäsi hakemuksen.

Lainvoimainen.

60/2015

31.3.2016, täysistunto

Hakija on vammainen henkilö, joka joutuu käyttämään liikkumiseensa pyörätuolia. Hakija katsoi joutuneensa syrjityksi vammaisuutensa johdosta, koska ravintolassa ei ollut käytettävissä esteetöntä WC:tä.

Rakennusmääräysten mukaan ravintolan asiakkaiden käytettävissä oli oltava esteetön WC. Esteettömyysasiamiehen käydessä myöhemmin ravintolassa tarkastuskäynnillä ilmeni, että esteetön WC oli varastotilana ilman kylttiä, ja että sen ovesta puuttui takaisinvetokahva. Esteettömyysasiamies oli antanut ravintolan työvuoropäällikölle kehotuksen saattaa esteetön WC:n toimintakuntoon.

Yhdenvertaisuus- ja tasa-arvolautakunnan mukaan tapauksessa syntyi oletttama syrjinnästä. Lautakunta katsoi asiassa saadun selvityksen perusteella, että pelkkä vastaajan väite siitä, että hakijan käydessä ravintolassa esteetön WC olisi ollut asiakkaiden käytettävissä, ei riittänyt kumoamaan syrjintäoletttamaa. Vastaaja ei myöskään ollut esittänyt menettelylleen yhdenvertaisuuslain 11 §:ssä tarkoitettua oikeuttamisperustetta.

Yhdenvertaisuus- ja tasa-arvolautakunta päätti, että ravintolan menettely on syrjinyt esteetöntä WC:tä tarvitsevia vammaisia ihmisiä. Lautakunta kielsi yhtiötä jatkamasta tai uusimasta syrjintää.

Ei lainvoimainen.

27/2015

7.6.2016, täysistunto

Hakija on näkövammaisen henkilö, joka katsoi tullessa syrjityksi, kun VR –Yhtymä Oy:n maksutonta saattajalippua ei voinut ostaa yhtiön verkkokaupasta eikä automaateista, ja kun maksuttomalla saattajalipulla matkustavalta vaadittiin 18 vuoden ikää. Saattajalipun tultua myyntiin myös yhtiön verkkokaupassa, hakija katsoi tullessa syrjityksi, kun yhtiön verkkokaupassa vaaditaan saattajalippua käyttäviä vammaisia antamaan erillinen vakuutus siitä, että he ovat näkövammaisia tai pyörätuolimatkustajia, jotka ovat oikeutettuja saattajan maksuttomaan matkaan.

Yhdenvertaisuus- ja tasa-arvolautakunta totesi, ettei VR-Yhtymä Oy:n tarjoamassa maksuttomassa saattajalipussa ole kysymys kohtuullisesta mukautuksesta, joka on yhdenvertaisuuslain 15 §:ssä tarkoitettulla tavalla yksittäistapauksellinen vammaisen henkilön esittämään pyyntöön perustuva tilannekohtainen järjestely.

Lautakunta hylkäsi hakemuksen niiltä osin kuin se koski saattajalipun saatavuutta verkkokaupassa ja saattajalipulla matkustavalle asetettua vaatimusta 18 vuoden iästä, koska syrjintäolettaa ei näiltä osin ollut syntynyt.

VR-Yhtymä OY perusteli verkkokaupan kautta hankittavan maksuttoman saattajalipun myynnissä vammaiselta henkilöltä vaadittavaa erillistä vakuutusta sillä, että näin on haluttu korostaa palvelun käytettävyyttä vain pyörätuoliasiakkaille ja näkövammaisille.

Yhdenvertaisuus- ja tasa-arvolautakunta totesi, ettei tällaista kuitenkaan edellytetä muilta alennus- tai maksuttomaan lippuun oikeutetuilta ryhmiltä. Siksi ei ole hyväksyttävää edellyttää sellaista myöskään vammaisilta matkustajilta, koska se merkitsee perusteetonta vammaisten matkustajien erilliskohtelua.

Lautakunta katsoi, ettei VR-Yhtymä OY kyennyt kumoamaan syntynyttä syrjintäolettaa. Yhtiö on syrjinyt hakijaa ja muita saattajalippua käyttäviä vammaisia henkilöitä, kun se on vaatinut heiltä verkkokaupassa erillisen vakuutuksen siitä, että he ovat näkövammaisia tai pyörätuolimatkustajia, jotka ovat oikeutettuja saattajan maksuttomaan matkaan.

Yhdenvertaisuus- ja tasa-arvolautakunta kielsi yhtiötä jatkamasta tai uusimasta syrjintää.

Lainvoimainen.

154/2016

10.11.2016, jaosto

Hakija on näkövammainen, joka koki, ettei häntä avustettu asianmukaisesti kaupassa, koska henkilöstö ei aina suostunut auttamaan häntä ostosten keräämisessä.

Vastaaja kiistää syrjineensä hakijaa. Myymälä on suunniteltu itsepalvelumyymäläksi ja henkilöstöresurssit on mitoitettu tämän mukaan. Kaupassa pyritään auttamaan asiakkaita, mutta erillistä avustaja- tai keräyspalvelua myymälässä ei ole.

Yhdenvertaisuus- ja tasa-arvolautakunta katsoi, ettei kauppa asiassa esitetty selvitys huomioon ottaen ollut laiminlyönyt toiminnassaan yhdenvertaisuuslain 15 §:ssä tarkoitettujen kohtuullisten mukautusten tekemistä tai evännyt hakijalta kohtuullisia mukautuksia.

Ei lainvoimainen.

117/2016

16.12.2016, jaosto

Hakija on kuulonäkövammainen, jolla on lainvoimainen päätös oikeudesta käyttää vammaisten henkilöiden tulkkauspalvelua. Häneltä oli evätty mahdollisuus saada tulkkauspalveluita, kun hän oli aikeissa soittaa Portugaliin. Hakijan toivoma tulkki ei ollut käynyt Kelan edellyttämää kuulonäkövammaisten tulkkauskurssia. Kelan vuonna 2013 laatimien sopimusehtojen mukaan tulkit, jotka ovat suorittaneet sokean opastamista ja kuvailua sokeille sisältävän kurssin, saavat tulkata kuulonäkövammaisille. Hakija katsoi sopimusehtojen noudattamisen johtavan tulkkauspalveluiden epäämiseen tietyiltä ryhmiltä tietyissä tilanteissa. Hakija oli jäänyt ilman tulkkauspalvelua, koska sopimusehtojen mukaista portugalinkielistä hallitsevaa tulkkiä ei ollut saatavilla. Hakija pyysi yhdenvertaisuus- ja tasa-arvolautakunta kieltämään Kansaneläkelaitoksen Vammaisten tulkkauspalvelukeskusta jatkamasta tai uusimasta syrjintää vammaisuuden perusteella. Hakija vaati uhkasakon asettamista kiellon tehosteeksi.

Vastaaja kiisti syrjineensä hakijaa tai että kiistanalainen sopimus olisi syrjivä. Hakija teki tulkkaustilauksen hyvin lähellä tulkkaustapahtumaa. Tilaus edellytti lisäksi erityisosaamista, portugalinkin kielen hallintaa. Kelan välitysjärjestelmästä löytyi yksi portugalinkin kielen hallitseva tulkki, joka tuotti palveluja kuulonäkövammaisille henkilöille. Tämä tulkki ei kuitenkaan ollut käytettävissä, eikä hakijalle voitu sen vuoksi järjestää palvelua. Kela teki hakijan tilauksen toteuttamiseksi kaikki ne toimet, jotka sillä palvelunjärjestäjänä oli käytettävissä.

Yhdenvertaisuus- ja tasa-arvolautakunta katsoi asiassa syntyneen oletettava välillisestä syrjinnästä, koska näennäisesti yhdenvertainen peruste oli asettanut hakijan muita epäedullisempaan asemaan kuulonäkövammaan liittyvän syyn takia. Lautakunta katsoi tulkille asetetun vaatimuksen olleen joustamaton eikä sitä sovellettaessa otettu huomioon kuulonäkövammaisten yksilöllisiä tarpeita yksittäisessä tulkkaustilanteessa. Lautakunta katsoi, ettei sinänsä hyväksyttävä, tulkkauslaadun varmistamiseen liittyvän tavoitteen saavuttamiseksi käytetty keino ollut asianmukainen ja

tarpeellinen. Koska hakija itse oli ehdottanut jo aiemmin käyttämäänsä tulkkia, joka olisi ollut käytettävissä, lautakunta ei katsonut Kelan esittämien seikkojen voineen oikeuttaa Kelan menettelyä.

Yhdenvertaisuus- ja tasa-arvolautakunta katsoi Kelan syrjineen hakijaa ja kielsi Kelaa jatkamasta tai uusimasta syrjintää sekä asetti päätöksen tehosteeksi 5 000 euron uhkasakon.

(Ään.)

Lainvoimainen.

146/2016

25.11.2016, jaosto

Hakija katsoi yrityksen syrjineen häntä välillisesti, kun sen markkinointitempauksena tilapäiseksi ajaksi avattu sauna ei ollut pyörätuolia käyttävälle henkilölle esteetön. Vastaajan mukaan arvioinnin kohteena olevassa saunassa ei ollut kysymys yrityksen varsinaisten pelipalveluiden tarjoamisesta, eikä tempaus, ottaen huomioon sen lyhytkestoisuus, alueellisuus ja maksuttomuus, mahdollistanut esteettömyyden toteuttamista tavanomaisia palveluja vastaavalla tavalla.

Yhdenvertaisuus- ja tasa-arvolautakunnan mukaan yrityksen olisi ollut taloudellisesti mahdollista toteuttaa mainostempauksensa myös esteettömiä tiloja hyödyntämällä. Yritys markkinoi saunaa kaikille avoimena. Lautakunta totesi näennäisesti yhdenvertaisena esitetyn käytännön johtaneen siihen, ettei hakija vammaisuudestaan johtuen tosiasiaassa voinut muiden henkilöiden tavoin käyttää tarjottua palvelua. Yritys ei puhtaasti markkinointitarkoituksiinsa vetoamalla myöskään esittänyt toiminnalleen yhdenvertaisuuslain 13 §:n tarkoittamaa hyväksyttävää tavoitetta, joka poistaisi välillisen syrjinnän. Yhdenvertaisuus- ja tasa-arvolautakunta totesi, ettei yritys esittänyt sellaista näyttöä, joka kumoaisi hakijan selvityksen perusteella syntyneen syrjintäoletaman.

Yhdenvertaisuus- ja tasa-arvolautakunta katsoi vastaajan välillisesti syrjineen hakijaa ja kielsi yhtiötä uusimasta tai jatkamasta syrjintää.

Lainvoimainen

185/2016

25.11.2016, jaosto

Vammansa takia pyörätuolia liikkumiseensa käyttävä hakija katsoi ravintolan menettelyn olleen syrjintänä kiellettyä vammaisten henkilöiden erilliskohtelua, kun esteetön sisäänkäynti ravintolaan oli järjestetty muualle kuin pääsisäänkäynnin yhteyteen. Yhdenvertaisuus- ja tasa-arvolautakunta totesi, että ravintolaan oli järjestetty rakennusluvan mukainen esteetön sisäänkäynti, jota käyttämällä myös pyörätuolia käyttävän vammaisen oli mahdollista päästä asianmukaisesti asioimaan ravintolassa. Lautakunta katsoi, ettei asiassa ollut syntynyt syrjintäoletettavaa, ja hylkäsi hakemuksen.

Lainvoimainen

152/2016

20.4.2017, jaosto

Hakija on näkövammaisen henkilö, joka katsoi tullessaan syrjityksi, koska Rovaniemen kaupungin matkapalvelukeskuksen internet-sivuilla ollut ohje sosiaalihuoltolain ja vammaispalvelulain mukaisten kuljetusten käyttäjille ei ollut luettavissa ruudunlukuohjelmalla ja koska matkapalvelukeskuksesta oli suositeltu hänelle kuljetuspalvelutilausten tekemistä puhelimitse.

Yhdenvertaisuus- ja tasa-arvolautakunta katsoi Rovaniemen matkapalvelukeskuksen syrjineen hakijaa välillisesti hänen näkövammansa perusteella, kun sosiaalihuoltolain ja vammaispalvelulain mukaisten kuljetusten käyttäjille tarkoitettu ohje ei ollut luettavissa matkapalvelukeskuksen internet-sivuilla ruudunlukuohjelmalla. Lisäksi lautakunta katsoi Rovaniemen kaupungin laiminlyöneen velvollisuutensa edistää yhdenvertaisuutta yhdenvertaisuuslain 5 §:n 1 momentissa tarkoitettuun tavoin, kun se ei ollut tarkastellut kohtuullisten mukautusten tarvetta hakijan matkapalvelukeskukselle antaman palautteen johdosta. Lautakunta kielsi Rovaniemen kaupunkia jatkamasta hakijaan tai muihin henkilöihin kohdistuvaa syrjintää ja hylkäsi hakemuksen muilta osin.

Lainvoimainen.

150/2016

20.4.2017, jaosto

Vammansa takia pyörätuolia käyttävä hakija katsoi tullessaan syrjityksi, kun esteettömäksi tarkoitettu ravintola oli usean kuukauden ajan ylläpitänyt esteellistä sisäänkäyntiä ja asettanut näin vammaiset asiakkaat muihin asiakkaisiin nähden eriarvoiseen asemaan.

Yhdenvertaisuus- ja tasa-arvolautakunta totesi, että se arvioi ainoastaan yhdenvertaisuuslain mukaista syrjinnän kiellon rikkomista, eikä sen toimivaltaan kuulu esteettömyysmääräysten ja määräysten mukaisen rakentamisen ja siinä ilmenevien mahdollisten puutteiden sisällöllinen arviointi.

Yhdenvertaisuus- ja tasa-arvolautakunta totesi, että rakennuksen käyttöönottaja voi luottaa rakennuksen vastaavan esteettömyysmääräyksiä tilanteessa, jossa lupaviranomainen on hyväksynyt rakennuksen käytettäväksi tiettyyn tarkoitukseen, eikä kyse ole kovin vanhasta hyväksymisestä, Tapauksessa rakennus oli hyväksytty käyttöön edellisen omistajan aikana helmikuussa 2015 ja tila oli tullut vastaajan omistukseen 1.1.2016. Yhdenvertaisuus- ja tasa-arvolautakunta katsoi, että kysymys oli niin tuoreesta hyväksymisestä, että käyttöönottajalle oli syntynyt oikeus luottaa lupaviranomaisen hyväksyntään rakennuksen esteettömyydestä.

Lautakunta katsoi, ettei rakennuksen esteettömyyden aiempi hyväksyminen lupaviranomaisen toimesta kuitenkaan vielä sulje pois mahdollisuutta sellaisesta myöhemmin ilmenevästä esteellisyydestä, josta syntyvä puutteellinen saavutettavuus syrjisi vammaisia henkilöitä.

Asiassa saadun selvityksen mukaan vastaajayrityksen toimitusjohtaja oli käynyt ravintolassa toteamassa esteettömyystilanteen ja tilannut pysyvän korjauksen noin kaksi viikkoa hakijan ensimmäisen yhteydenoton jälkeen. Tilapäiset luiskat oli asennettu noin puolitoista kuukautta hakijan ensimmäisen yhteydenoton jälkeen.

Yhdenvertaisuus- ja tasa-arvolautakunta totesi, ettei asiassa ollut osoitettu, että vastaaja olisi esteellisyyden ilmettyä asettanut hakijan muihin asiakkaisiin nähden epäedulliseen asemaan. Lautakunta katsoi vastaajan esittämänsä selvityksen perusteella kumonneen asiassa syntyneen syrjintäoletettaman ja hylkäsi hakijan hakemuksen.

Lainvoimainen

102/2016

20.4.2017, jaosto

Yhdenvertaisuusvaltuutettu pyysi yhdenvertaisuus- ja tasa-arvolautakuntaa tutkimaan, onko Finnair Oyj syrjinyt liikuntavammaista asiaan osallista, kun se ei lentoliikennepalveluja tarjotessaan ollut tehnyt yhdenvertaisuuslain tarkoittamia kohtuullisia mukautuksia vammansa takia kolme vierekkäistä penkkiä tarvitsevalle matkustajalle.

Yhdenvertaisuus- ja tasa-arvolautakuntaa piti asiaan osallisen T:n joutumista ostamaan kolme vierekkäistä istumapaikkaa kolmen basic-lipun yhteishinnalla hänen kannaltaan sellaisena kohtuuttomana kustannuksena, jonka vuoksi hänen pääsynsä palvelujen pariin oli kokonaan estynyt hinnan takia.

Lautakunta katsoi, ettei yhtiön toiminnan liiketaloudellinen perusta ja vapaus hinnoitella tuotteensa voi sellaisenaan vapauttaa tavaroiden ja palvelujen tarjoajaa yhdenvertaisuuslain mukaisesta velvollisuudesta tehdä kohtuullisia mukautuksia.

Lautakunta totesi Finnair Oyj:n olevan pörssiin listautunut liikevaihdoltaan merkittävä valtionyhtiö, jonka harjoittama liiketoiminta on jo itsessään taloudellisilta vaikutuksiltaan huomattavaa. Vaikka vastikkeettomasti annetusta lentolipusta tai lentolipun hinnan huomattavasta alentamisesta seuraisi yhtiölle tulonmenetystä, asiassa on arvioitava molempien osapuolten kykyä selviytyä lipun hinnan aiheuttamasta tappiosta. Kun otettiin huomioon asiaan osallisen T:n vamman erityislaatuisuus ja oletettava harvinaisuus sekä kohtuullisen mukautuksen tapauskohtaisuus, tapauksessa tarvittava kohtuullinen mukautus ei yleisemmin vaikuta yhtiön hinnoitteluvapauteen.

Lautakunta katsoi Finnair Oyj:n laiminlyöneen kohtuullisten mukautusten järjestämisen asiaan osalliselle T:lle ja siten syrjineen häntä hänen liikuntavammaisuutensa perusteella yhdenvertaisuuslain vastaisesti.

Yhdenvertaisuus- ja tasa-arvolautakunta kielsi Finnair Oyj:tä uusimasta tai jatkamasta asiaan osalliseen T:hen tai muihin henkilöihin kohdistuvaa syrjintää lentoliikennepalveluissa.

Ei lainvoimainen

139/2016

20.4.2017, jaosto

Pyörätuolia vammansa takia käyttävä hakija katsoi tullessa syrjityksi, koska osa Postin pakettiautomaattien lokeroista oli niin korkealla, ettei pyörätuolissa istuva tai lyhyt henkilö ylety niihin.

Yhdenvertaisuus- ja tasa-arvolautakunta totesi, ettei Postin palvelun käyttämisen näkökulmasta ollut merkittävää eroa siinä, noutaako asiakas pakettinsa automaatista vai palvelupisteestä. Posti tarjoaa asiakkaalle laajasti mahdollisuuksia valita, käyttääkö hän pakettipalveluja vai Postin toimipisteitä ja mitä nimenomaista toimipistettä hän käyttää. Asiakkaalla on lisäksi pakettiautomaattia käyttäessään mahdollisuus etukäteisesti tiedustella, missä luukussa hänen pakettinsa on, ja mikäli luukku on liian korkealla, paketin paikkaa voidaan Postin toimesta vaihtaa.

Yhdenvertaisuus- ja tasa-arvolautakunta totesi, että vastaajan selvityksen perusteella palvelu on järjestettävissä niin, että se on saavutettavissa myös pyörätuolin käyttäjälle ja lyhyelle henkilölle, eikä vastaaja näin ollen ole laiminlyönyt kohtuullisten mukautusten tekemistä asiassa.

Yhdenvertaisuus- ja tasa-arvolautakunta katsoi, että vastaaja oli kumonnut asiassa syntyneen syrjintäolettan ja näyttänyt, ettei se ollut toiminut yhdenvertaisuuslain 8 §:n mukaisen syrjintäkiellon vastaisesti. Näin ollen lautakunta hylkäsi hakijan hakemuksen.

Lainvoimainen

158/2016

29.5.2017, jaosto

Vammansa takia pyörätuolia liikkumiseensa käyttävä hakija katsoi vastaajan syrjineen häntä välillisesti, kun hän ei ollut päässyt sisään yrityksen lavettiperävaunun päälle esille laittamaan esittelyhuoneistoon. Hakija katsoi, ettei asiassa ollut kyse kohtuullisten mukautusten arvioinnista.

Yhdenvertaisuus- ja tasa-arvolautakunta totesi, että vastaajan kaltaisen suuren yrityksen on palveluja tarjotessaan varauduttava siihen, että ihmiset haluavat hyödyntää sen palveluja laajasti. Lautakunta katsoi, että vastaajan olisi tullut jo etukäteen varmistua siitä, että sen käyttöön ottama liikuteltava esittelyhuoneisto ei johda kenenkään henkilön syrjimiseen. Sillä, että hakijalla olisi ollut mahdollisuus saada tietoa esillä olevasta huoneistoista myös muilla tavoin, ei ollut lautakunnan näkemyksen mukaan asian arvioinnin kannalta merkitystä, koska kyseiset tavat eivät olleet rakennettuun esittelyhuoneistoon rinnastettavia palveluja.

Yhdenvertaisuus- ja tasa-arvolautakunta katsoi, ettei vastaaja ollut esittänyt sellaista näyttöä, joka kumoaisi hakijan selvityksen perusteella syntyneen syrjintäolettan. Koska vastaajan näennäisesti yhdenvertaisena esitetty käytäntö oli johtanut siihen, että hakija ei ollut vammaisuudestaan johtuen tosiasiasa voinut yhdenvertaisesti muiden henkilöiden tavoin käyttää

vastaajan yleisölle tarjoamaa palvelua, lautakunta katsoi vastaajan syrjineen hakijaa välillisesti. Koska hakija ei ollut vaatinut kohtuullisia mukautuksia, vastaajan esittämiä mahdollisia kohtuullisia mukautuksia ei arvioitu.

Yhdenvertaisuus- ja tasa-arvolautakunta kielsi vastaajaa uusimasta syrjintää.

(Ään.)

Lainvoimainen.

249/2017 (26/2015)

8.6.2017, jaosto

Yhdenvertaisuus- ja tasa-arvolautakunta oli 14.12.2015 antamallaan päätöksellä hylännyt A:n hakemuksen, jossa hän oli pyytänyt yhdenvertaisuus- ja tasa-arvolautakuntaa toteamaan vastaajan toimineen yhdenvertaisuuslain välillisen syrjinnän kiellon vastaisesti järjestäessään yleisölle avointa poliittista keskustelutilaisuutta ja kieltämään vastaajaa syrjimästä uudelleen tilaisuuksissaan. A:n haettua päätökseen muutosta, Turun hallinto-oikeus katsoi, ettei vastaaja ollut kyennyt kumoamaan syntynyttä syrjintäolettamaa ja kumosi yhdenvertaisuus- ja tasa-arvolautakunnan päätöksen sekä palautti asian lautakunnalle uudelleen käsiteltäväksi.

Vastaaja oli selvittänyt järjestävänsä perinteisesti tilaisuutensa jossakin panimoravintolassa, yleensä ravintola K:ssa. Koska tila oli kuitenkin ollut 16.4.2015 pidettyä tilaisuutta järjestettäessä jo varattu, tilaisuus järjestettiin poikkeuksellisesti ravintola T:ssä.

Yhdenvertaisuus- ja tasa-arvolautakunta selvitti, että tila jossa vastaaja kertoi yleensä järjestävänsä tilaisuutensa, on esteetön.

Vastaaja ilmoitti pyrkivänsä valitsemaan tilaisuuksiensa paikat siten, että niiden saavutettavuus on mahdollisimman hyvä. Vastaaja ilmoitti kiinnittävänsä jatkossa tarkempaa huomiota tilan saavutettavuuteen.

Turun hallinto-oikeudelle esitetyn selvityksen mukaan vastaava tilaisuus oli edelleen vuonna 2016 järjestetty samoissa esteellisissä tiloissa. Yhdenvertaisuus- ja tasa-arvolautakunta totesi, ettei sillä 14.12.2015 päätöstä tehdessään voinut olla tiedossa, että vastaaja aikoo edelleen päätöksen jälkeenkin järjestää vastaavat tilaisuutensa esteellisissä tiloissa. Vastaaja ei Turun hallinto-oikeudelle lähettämässään selvityksessä esittänyt, että sen 26.4.2016 järjestämän yleisölle avoimen tilaisuuden järjestämiselle esteellisissä tiloissa olisi ollut jokin hyväksyttävä syy. Vastaaja ei myöskään lautakunnalle 31.3.2017 esittämässään vastauksessa tuonut esiin mitään hyväksyttävää syytä tilaisuuden järjestämiselle esteellisissä tiloissa.

Yhdenvertaisuus- ja tasa-arvolautakunta katsoi näin ollen, ettei kyse ollut poikkeuksellisesta hyväksyttävään syyhyn perustuneesta tilajärjestelystä, kun vastaaja oli edelleen jatkanut menettelyään ja järjestänyt yleisölle tarkoitettuja tilaisuuksiaan esteellisessä tilassa, jonne pyörätuolia käytävillä vammaisilla ihmisillä ei ollut pääsyä.

Yhdenvertaisuus- ja tasa-arvolautakunta katsoi aiheelliseksi asettaa kieltopäätöksensä tehosteeksi 2000 euron uhkasakon.

Lainvoimainen

313/2017

26.10.2017, jaosto

Vammansa takia pyörätuolia liikkumiseensa käyttävä hakija katsoi tullessa syrjityksi, koska piti junahenkilökunnan kuulutusta junan lähdön myöhästymisestä pyörätuoliluisen lukkiutumisesta johtuen sellaisena, että se synnytti häntä nöyryyttävän ilmapiirin, joka oli häirintää.

Junahenkilökunnan menettelyssä muille samassa junavaunussa matkustaville oli selvinnyt, että junan viivästyminen oli johtunut junan pyörätuoliluisen viasta ja kun muita pyörätuolimatkustajia ei junassa ollut myös se, että juuri hakija oli se sähköpyörätuolia käyttänyt henkilö, josta konduktööri oli asiaa selvittäessään keskustellut junien liikenteenohjauksen kanssa.

Yhdenvertaisuus- ja tasa-arvolautakunta totesi, ettei hakija kuitenkaan esittänyt asiassa sellaista selvitystä, että junahenkilökunnan menettelyn voitaisiin katsoa olleen sillä tavoin ihmisarvoa loukkaavaa käyttäytymistä, että asiassa olisi syntynyt oletettava junahenkilökunnan perustavanlaatuisesta kunnioituksen puutteesta kantajaa kohtaan yhdenvertaisuuslain 8 §:n 1 momentissa tarkoitetun syyn takia taikka oletettavaa siitä, että junahenkilökunta tällaisesta syystä olisi kyseenalaistanut hakijan oikeuden tulla kohdelluksi yhdenvertaisesti muiden kanssa.

Vaikka hakija olisi kokenut junan lähdön 9 minuutin viivästymisestä mahdollisesti syntyneen matkustajien turhautumisen kohdistuneen juuri häneen, pelkästään hakijan oma subjektiivinen kokemus ei riitä asian objektiivisessa arvioinnissa synnyttämään syrjintäoletettavaa nöyryyttävää ilmapiiristä, jos asiassa ei ole selvitetty miten mahdollinen hakijaan kohdistunut nöyryyttävä ilmapiiri olisi ilmennyt.

Yhdenvertaisuus- ja tasa-arvolautakunta katsoi, ettei asiassa syntynyt oletettavaa syrjinnästä, ja hylkäsi hakemuksen.

Lainvoimainen

292/2017

21.11.2017, jaosto

Pyörätuolia vammansa takia liikkumiseensa tarvitseva hakija katsoi tullessa syrjityksi, kun hänen ei ollut mahdollista osallistua poliittisen yhdistyksen järjestämään yleisölle avoimeen vaalitulaisuuteen tilojen esteellisyydestä johtuen.

Vastaajan mukaan kysymyksessä oli osana laajempaa kuntavaalikampanjaa järjestetty keikkailta yökerho D:ssä. Päätöstä tapahtuman järjestämisestä tehtäessä oli tiedossa, että tila on esteellinen.

Vastaaja perusteli menettelyään sillä, että sen tapahtumalla tavoittelema kohderyhmä oli tavoitettavissa halutussa laajuudessa vain mainituissa esteellisissä tiloissa sekä sillä, että kyse oli vain yhdestä esteellisestä vaalikampanjатаpahtumasta, kun kaikki muut vastaajan järjestämän vaalikampanjan tapahtumat oli pidetty esteettömissä tiloissa.

Yhdenvertaisuus- ja tasa-arvolautakunta piti hyväksyttävänä vastaajan tavoitetta käydä menestyksellistä vaalikampanjaa tavoittelemalla erilaisia kohderyhmiä erilaisissa yhteyksissä.

Vastaaja oli järjestämällään vaalitapahtumalla tavoitellut noin 20 – 40 vuotiaita maailmanparannushaluista ja kaupunkikulttuurista kiinnostuneita henkilöitä. Vastaaja ilmoitti tietävänsä, että tähän kohderyhmään kuuluu myös vammansa takia liikuntarajoitteisia henkilöitä.

Yhdenvertaisuus- ja tasa-arvolautakunta ei näin ollen pitänyt tavoitteen saavuttamiseksi käytettyä keinoa, yleisölle avoimen vaalitapahtuman järjestämistä esteellisissä tiloissa, asianmukaisena ja tarpeellisena.

Vastaaja ei kiistänyt, ettei muita esteettömiä tiloja olisi ollut saatavilla tilaisuuden järjestämiseksi.

Yhdenvertaisuus- ja tasa-arvolautakunta katsoi näin ollen, ettei kyse ollut poikkeuksellisesta hyväksyttävään syyhyn perustuneesta tilajärjestelystä.

Yhdenvertaisuus- ja tasa-arvolautakunta katsoi vastaajan menettelyn järjestää yleisölle avoin poliittinen vaalitulaisuus esteellisessä tilassa syrjineen hakijaa välillisesti ja kielsi vastaajaa jatkamasta tai uusimasta hakijaan tai kehenkään muuhun vammaiseen henkilöön kohdistuvaa syrjivää menettelyä.

Lainvoimainen

236/2017

30.1.2018, jaosto

Hakija oli vuonna 2016 voittanut pronssia tarkkuussuunnistuksen MM-kilpailuissa perussarjan viestissä. Kaupunki ei palkinnut hakijaa suorituksesta, vaikka hänet oli vuonna 2011 palkittu vastaavasta urheilumenestyksestä. Uusien vuonna 2011 voimaan tulleiden palkitsemissääntöjen mukaan kaupunki katsoi, ettei tarkkuussuunnistus ole sellainen yleisesti tunnettu ja kilpailtu laji, joka oikeuttaisi palkitsemiseen. Hakija katsoi tulleensa syrjityksi urheilusuoritusten palkitsemisessa.

Yhdenvertaisuus- ja tasa-arvolautakunta katsoi asiassa syntyneen oletettava välillisestä syrjinnästä, koska kaupungin palkitsemissäännön mukaan enimmäkseen vammaisille tarkoitettussa urheilulajissa kilpailevaa hakijaa ei palkittu hänen saavuttamastaan urheilumenestyksestä.

Lautakunta katsoi palkitsemissääntöjen muuttamiseen olleen hyväksyttävää niiden aikaisemman tulkinnanvaraisuuden vähentämiseksi ja että palkitseminen on voitu hyväksyttävästi rajoittaa uusien sääntöjen mukaisesti kansainvälisesti tunnettuihin ja kilpailtuihin lajeihin. Koska tarkkuussuunnistus ei ole ollut kansainvälisesti riittävän laajasti tunnettu urheilulaji, kaupungin urheilumenestyksen palkitsemiselle asettamat kriteerit eivät täytyneet nyt käsillä

olevassa tapauksessa. Palkitsemisen rajoittaminen kaupungin palkitsemissäännössä kansainvälisesti tunnettuihin ja kilpailtuihin lajeihin oli yhdenvertaisuuslain 13 §:ssä tarkoitettulla tavalla asianmukainen ja tarpeellinen keino edellä mainitun tavoitteen saavuttamiseksi.

Yhdenvertaisuus- ja tasa-arvolautakunta katsoi asiassa syntyneen syrjintäoletettaman kumoutuneen ja hylkäsi hakemuksen.

Ei lainvoimainen

314/2017

18.6.2018, jaosto

Hakija katsoi tulleen syrjityksi vammaisuutensa perusteella kun häntä ei kutsuttu koulun järjestämään yleiseen tutustumispäivään pidennetyt oppivelvollisuutensa esiopetusta tai perusopetuksen ensimmäistä luokkaa edeltävästi, vaan hänet kutsuttiin tutustumaan kouluun pidennetyt oppivelvollisuutensa esiopetusta edeltävästi hänelle erikseen järjestettynä ajankohtana.

Yhdenvertaisuus- ja tasa-arvolautakunta katsoi, että koulun menettelyssä oli hakijalle hänen pidennetyt oppivelvollisuutensa esiopetusta edeltävästi järjestettyä tutustumista koskevilta osin kyse positiivisesta erityiskohtelusta. Lautakunta katsoi lisäksi, ettei hakijaa ollut kohdeltu vertailukelpoisessa tilanteessa olleita oppilaita epäsuotuisammin kun häntä ei ollut kutsuttu koulun yleisesti järjestämään tutustumispäivään perusopetuksen ensimmäistä luokkaa edeltävästi. Lautakunta katsoi, ettei asiassa ollut syntynyt syrjintäoletettamaa ja hylkäsi hakemuksen.

178/2016

21.3.2018, täysistunto

Hakija katsoi, ettei hän voi käyttää vastaajan järjestämiä julkisia joukkoliikennepalveluja yhdenvertaisesti muiden kanssa, koska hän ei näkövammastaan johtuen pysty käyttämään vastaajan matkakortin arvo-ominaisuutta. Hän pyysi vastaajalta kohtuullisena mukautuksena vapautusta matkakortin arvo-ominaisuuden käytöstä. Vastaaja katsoi, että hakijan mahdollisuus käyttää julkisia joukkoliikennevälineitä yhdenvertaisesti muiden kanssa oli turvattu muilla tavoin.

Yhdenvertaisuus- ja tasa-arvolautakunta katsoi, ettei vastaaja ollut esittänyt asiassa sellaista selvitystä, joka olisi kumonnut asiassa syntyneen syrjintäoletettaman. Näin ollen lautakunta katsoi vastaajan evänneen hakijalta kohtuulliset mukautukset ja kielsi tätä uusimasta hakijaan kohdistunutta syrjintää.

Ottaen huomioon, että hakijalla on 1.1.2018 alkaen ollut mahdollisuus saada näkövammansa perusteella vastaajan maksuton matkakortti, eikä hänellä ole siten ollut kyseisestä ajankohdasta alkaen tarvetta näkövammastaan johtuville, matkojensa maksamiseen liittyville kohtuullisille mukautuksille vastaajan järjestämissä julkisissa joukkoliikennepalveluissa, yhdenvertaisuus- ja tasa-arvolautakunta katsoi, ettei uhkasakon asettaminen ollut käsillä olevassa asiassa tarpeellista.

Ei lainvoimainen.

301/2017

30.1.2018, jaosto

Hakija joutui liikkumaan kyynärsauvojen avulla, koska hän oli kahta kuukautta aiemmin loukannut polvensa. Hän katsoi tulleen syrjityksi taksipalveluissa.

Yhdenvertaisuus- ja tasa-arvolautakunta katsoi, ettei hakijaa ollut pidettävä hakemuksessa tarkoitettuna ajankohtana lyhytaikaisen vammansa perusteella yhdenvertaisuuslaissa tarkoitettuna vammaisena henkilönä. Taksinkuljettajan velvollisuus kohtuullisiin mukautuksiin ei näin ollen tullut asiassa arvioitavaksi. Lautakunta katsoi, ettei asiassa ollut syntynyt syrjintäolettamaa myöskään hakijan terveydentilan perusteella, ja hylkäsi hakemuksen.

Ei lainvoimainen.

OIKEUSKANSLERIN RATKAISUJA

OKV/834/1/2012

Kantelija arvosteli kaupungin vanhus- ja vammaispalvelun menettelyä henkilökohtaisen avustajan saamista koskevassa asiassa. Kantelijan hakemus vammaispalvelulain mukaisesta henkilökohtaisesta avusta oli tullut vireille keväällä 2012. Kotikäynti palvelutarpeen arvioimiseksi oli tehty 13.11.2012 ja palvelusuunnitelma oli laadittu saman päivänä. Päätös henkilökohtaisen avun hakemuksesta oli tehty 18.12.2012.

Apulaisoikeuskanslerin sijainen totesi, että palvelutarpeen arviointia ei ollut aloitettu vammaispalvelulain 3 a §:n 1 momentin mukaisesti viimeistään seitsemäntenä arkipäivänä hakemuksen saapumisesta. Edelleen palvelusuunnitelmaa ei ollut laadittu vammaispalvelulain 3 a §:n 2 momentin mukaisesti ilman aiheetonta viivytystä eikä päätöstä asiasta ollut annettu kolmen

kuukauden kuluessa asian vireilletulosta vammaispalvelulain 3 a §:n 3 momentin mukaisesti. Todetun viivyttelyn syistä ei ole asiakirjoista saatavissa selvitystä. Kun kotikäynti palvelutarpeen arvioimiseksi sekä palvelusuunnitelma oli tehty 13.11.2012 ja pyydetty selvitys apulaisoikeuskanslerille oli annettu 17.10.2012, voidaan pitää mahdollisena, että ilman oikeuskanslerille tehtyä kantelua em. lain mukaiset toimenpiteet olisivat viivästyneet vielä enemmän.

Apulaisoikeuskanslerin sijainen kiinnitti kaupungin sosiaali- ja terveystieteiden osaston huomiota vammaispalvelulain säännösten noudattamiseen henkilökohtaista apua koskevan hakemuksen laissa säädetyn joutuisan käsittelyn osalta.

OKV/1130/1/2012

Kantelija arvosteli vammaispalvelulain mukaisten hakemusten käsittelyn viipymistä ja vammaispalvelulain mukaisissa asioissa annettuja päätöksiä. Ilmeni, että vammaispalvelulain mukaista henkilökohtaista avustajaa koskevan päätöksen perusteluissa oli lakiin perustumaton kannanotto henkilökohtaisen avustajan henkilöstä. Apulaisoikeuskansleri kiinnitti kuntayhtymän huomiota vammaispalvelulain 8 d §:n 4 momentin ja hallintolain 45 §:n soveltamiseen. Edelleen ilmeni, että asunnon muutostöitä koskevien hakemusten käsittely oli ylittänyt vammaispalvelulaissa säädetyn käsittelyajan. Vaikka asiassa jäi jossain määrin epäselväksi, minkä vuoksi hakemusten käsittely oli ylittänyt vammaispalvelulain 3 a §:n 3 momentissa säädetyn määräajan, saattoi apulaisoikeuskansleri kuntayhtymän tietoon näkemyksensä kyseisen säännöksen noudattamisen tärkeydestä.

OKV/254/1/2014

Kantelijan vammaisuuden perusteella järjestettävistä palveluista ja tukitoimista annetun lain mukaisesta viranhaltijapäätöksestä tekemän oikaisuvaatimuksen käsittely oli kaupungin sosiaali- ja terveyslautakunnan jaostossa kestänyt vajaan 5,5 kuukautta. Apulaisoikeuskansleri totesi asian käsittelyn viivästyneen ja kiinnitti lautakunnan huomiota oikaisuvaatimusten käsittelyn kiireellisyyteen.

OKV/875/1/2017

Apulaisoikeuskansleri kiinnitti kunnan sosiaalitoimen huomiota velvollisuuteen käsitellä vammaispalveluun liittyvät asiat ja muistutukset viivytyksettä sekä velvollisuuteen laatia ja tarkistaa palvelusuunnitelmat sekä lähettää ne asiakkaille lain edellyttämällä tavalla. Lisäksi hän kiinnitti hallinto-oikeuden huomiota velvollisuuteen käsitellä valitusasiat ilman aiheetonta viivytystä.

Vaikeavammaisen henkilön henkilökohtaista apua koskevan asian käsittely sosiaalitoimessa oli kestänyt kolme kuukautta ja 20 päivää. Apulaisoikeuskansleri totesi, ettei viranhaltijapäätöstä ollut tehty lain mukaisessa määräajassa eli kolmessa kuukaudessa. Kantelija oli tehnyt sosiaalitoimelle päätöksen viipymisestä muistutuksen, jonka käsittely kesti noin kuusi viikkoa. Lain mukaan muistutus on käsiteltävä kohtuullisessa ajassa, mikä Sosiaali- ja terveysalan lupa- ja valvontaviraston ohjeen mukaan tarkoittaa 1–4 viikkoa. Ylimpien laillisuusvalvojien valvontakäytännössä kohtuullisena aikana on pidetty noin kuukautta, ellei asia ole erittäin ongelmallinen. Mainitun ohjeistuksen ja valvontakäytännön valossa sosiaalitoimi ei käsitellyt muistutusta kohtuullisessa ajassa.

Henkilökohtaisen avun järjestämistavoista päätettäessä palvelusuunnitelma on keskeisen tärkeä asiakirja. Kantelijan palvelusuunnitelmaa oli tarkistettu, mutta sosiaalitoimessa ei ollut varmuutta, oliko tarkistettu palvelusuunnitelma lähetetty kantelijalle hyväksyttäväksi. Apulaisoikeuskansleri totesi, että vaikeavammaisen henkilön oikeusturvan kannalta on erityisen tärkeää, että hänen palvelusuunnitelmansa on asianmukaisesti laadittu ja ajantasainen. Sosiaalitoimen menettely asian yhteydessä ei kaikilta osin täyttänyt lain vaatimuksia.

Lisäksi kantelijan tekemän vammaispalvelua koskevan valituksen käsittelyaika hallinto-oikeudessa oli ollut hieman yli 17 kuukautta, kun kyseisen asiaryhmän keskimääräinen käsittelyaika vuonna 2016 oli alle yhdeksän kuukautta. Apulaisoikeuskansleri totesi, että asian käsittely oli viivästynyt aiheettomasti.

OKV/882/1/2015

Apulaisoikeuskanslerin sijainen katsoo, että vammaislainsäädännön uudistamisessa on syytä kiinnittää huomiota ohjaus- ja auttamistehtävää koskevan sääntelyn selkeyteen. Hän saattoi kannanottonsa sosiaali- ja terveysministeriön tietoon.

Kunnalla on vammaispalvelulain mukaan velvollisuus ohjata ja auttaa vaikeavammaista henkilöä henkilökohtaisen avustajan palkkaukseen liittyvissä asioissa silloin, kun vaikeavammaisen henkilö toimii avustajansa työnantajana. Kantelussa oli kysymys muun muassa siitä, onko tämä ohjaus- ja auttamistehtävä julkinen hallintotehtävä ja voidaanko tehtävä antaa yksityisen tahon hoidettavaksi.

Ohjaus- ja auttamistehtävän sisällöstä on hyvin erilaisia näkemyksiä, ja lainkohtaa on sen soveltamiskäytännössä tulkittu laajasti. Apulaisoikeuskanslerin sijainen totesi, että paraikaa valmisteltavana olevassa vammaislainsäädännön uudistamisessa tulee kiinnittää huomiota ohjaus- ja auttamistehtävää koskevien säännösten selkeyteen, tehtävän sisältöön ja sen oikeudelliseen luonteeseen sekä kyseisten seikkojen lainsäädännölle asettamiin vaatimuksiin. Tehtävän selkeämpi määrittely ehkäisisi erilaisia tulkintoja ja siten parantaisi työnantajana toimivien vaikeavammaisten yhdenvertaisuutta toisiinsa nähden.

Apulaisoikeuskanslerin sijaisen näkemyksen mukaan ohjaus- ja auttamistehtävä sisältää sekä julkisia hallintotehtäviä että muunlaisia tehtäviä. Velvoitteella on olemassa yleisemmän neuvonnan käsittävä ydin, jonka lisäksi tehtävä laajenee ja/tai syvenee sen mukaan, minkälaista ohjausta ja apua henkilö tarvitsee.

Ennen nykyisen perustuslain voimaantuloa annetut säännökset antoivat kunnalle yleisluonteisen ja väljän valtuutuksen päättää, mistä sen järjestämisvastuulle kuuluvat sosiaali- ja terveydenhuollon palvelut hankitaan. Ohjaamiseen ja auttamiseen liittyvien palveluiden antaminen yksityisten toimijoiden hoidettavaksi ei apulaisoikeuskanslerin sijaisen mukaan ollut kyseisenä ajankohtana sovelletun sääntelyn vastaista. Nykyisen perustuslain mukaan julkisten hallintotehtävien hoitaminen kuuluu pääsääntöisesti viranomaisille ja niitä voidaan antaa muille kuin viranomaisille vain rajoitetusti. Apulaisoikeuskanslerin sijainen katsoi, että edellä mainitut säännökset eivät täytä nykyisen perustuslain asettamia vaatimuksia sääntelyn täsmällisyydestä ja tarkkarajaisuudesta.

EDUSKUNNAN OIKEUSASIAMIEHEN RATKAISUJA

2391/4/13

Oikeusasiamiehen ratkaisukäytännössä on katsottu, että liikuntarajoite ei saa johtaa siihen, että vanki viettää rangaistusaikansa eristyksenomaisissa olosuhteissa vammaisuutensa takia. Liikuntarajoitteisella vangilla tulee olla mahdollisuus sijoittua avolaitokseen samoin perustein kuin muillakin vangeilla.

<https://www.oikeusasiamies.fi/fi/ratkaisut/-/eoar/2391/2013>

3703/4/14

Eduskunnan oikeusasiamiehen ratkaisussa 3703/4/14 oli kyse kohtuullisista mukautuksista. Oikeusasiamies totesi ratkaisussa, että poliisin rangaistusvaatimuksen kirjaamiskäytännöissä on yhdenvertaisuuslain 15 §:ssä tarkoitettulla tavalla huomioitava vammaisen henkilön erityistarpeet. Esimerkiksi käytäntö, jonka mukaan liikuntavammaisen tai toimintarajoitteisen ajoneuvon kuljettajalla on rangaistusvaatimusten kirjaamistilanteissa halutessaan mahdollisuus odottaa autossaan, turvaisi oikeusasiamiehen näkemyksen mukaan kohtuudella liikuntarajoitteisten henkilöiden aseman tilanteessa.

4576/4/14

Eduskunnan oikeusasiamiehen ratkaisun 4576/4/14 mukaan kohtuullisten mukautusten tekemisvelvollisuus yhdessä perus- ja ihmisoikeusmyönteisen lain tulkinnan sekä asiakkaan edun huomioimisen kanssa saattaa tarkoittaa sitä, että viranomaiselle syntyy korostunut velvollisuus

itseään määräämisoikeutta edistävien ja ennaltaehkäisevien keinojen löytämiseksi ja yksilöllisten pakkotoimenpiteiden käytön suunnittelemiseksi silloin, kun laitoshoidossa olevaan vammaiseen henkilöön kohdistetaan itseään määräämisoikeuden rajoituksia tai pakkotoimenpiteitä. Tämä koskee myös esimerkiksi sosiaalihuollon asumisyksiköitä, joissa rajoitetaan vammaisen henkilön liikkumisvapautta ja muita perusoikeuksia.

<https://www.oikeusasiamies.fi/fi/ratkaisut/-/eoar/4576/2014>

24/4/15

Asiassa 24/4/15 kantelijan poika oli nuori itsenäistymisvaiheessa oleva autismin kirjon henkilö, jonka tarve viivytyksettömästi järjestettyihin asumispalveluihin oli selvitetty. Aluehallintovirasto oli lainvoimaisella päätöksellään kumonnut viranhaltijan päätöksen ja palauttanut asian uudelleen sosiaalitoimelle käsiteltäväksi. Sosiaali- ja terveysvirasto ei kuitenkaan ryhtynyt välittömiin toimenpiteisiin aluehallintoviraston päätöksen toimeenpanemiseksi, eikä asiassa ollut tehty muutoksenhakukelpoista päätöstä. Tämän vuoksi ja koska asumispalvelun järjestäminen kantelijan pojalle oli muutoinkin kestänyt kohtuuttoman kauan, oikeusasiamies piti sosiaali- ja terveysviraston menettelyä vakavasti moitittavana.

<https://www.oikeusasiamies.fi/fi/ratkaisut/-/eoar/24/2015>

233/4/16

Eduskunnan apulaisoikeusasiamiehen sijainen on todennut, että YK:n vammaisyleissopimuksen tarkoittama velvollisuus kohtuullisten mukautusten tekoon saattaa joissakin tapauksissa edellyttää vammaisen henkilön tiedonsaantioikeuksien turvaamista esimerkiksi arvioimalla yksilöllisesti vammaisen henkilön kohdalla käytettäviä työtapoja sekä tässä tarkoituksessa tiedon saatavuutta. Ratkaisussa 233/4/16 apulaisoikeusasiamiehen sijainen katsoi, että sosiaali- ja terveystoimen työtapo kirjoittaa asiakkaan palvelusuunnitelma käsin oli käsiteltävänä olevassa tapauksessa saattanut vaarantaa vammaisen henkilön oikeuden saada tietoja häntä koskevista merkityksellisistä palvelusuunnitelmaan merkityistä seikoista. Apulaisoikeusasiamiehen sijaisen mukaan näkövammaisen asiakkaan oikeuksia paremmin toteuttava tapa olisi ollut antaa hänelle palvelusuunnitelma luettavaksi ja tarkistettavaksi muulla hänen vammaisuutensa huomioivalla tavalla. Ottaen huomioon nykyään helposti saatavilla olevat erilaiset kannettavat tietokoneet ja päätelaitteet, mukautuksesta ei koituisi apulaisoikeusasiamiehen sijaisen mielestä kohtuutonta taloudellista tai muunlaista haittaa.

<https://www.oikeusasiamies.fi/fi/ratkaisut/-/eoar/233/2016>

1066/3/16

Oikeusasiamiehen määräämällä tarkastuskäynnillä havaittiin kehitysvammaisten palvelukodissa olevan puinen portti, jonka tarkoituksena oli rajoittaa tai estää haastavasti käyttäytyvän henkilön pääsemistä palvelukodin yhteisiin tiloihin ja vahingoittamasta itseään tai muita asukkaita. Lukittava portti oli tarkoitus korvata sähköisellä tunnistinjärjestelmällä. Järjestelmän tarkoituksena oli ilmoittaa henkilökunnalle, kun asukas poistui omasta solustaan. Tarkoituksena oli ennakoida asukkaan liikkumista, jolloin rajoittavaa porttia ja henkilön eristämistä omaan

asumissoluun ei enää tarvittaisi. Oikeusasiamies piti henkilökunnan suunnitelmaa portin poistamiseksi myönteisenä kehityksenä. Kyseisellä menettelyllä (kohtuullisella mukautuksella) voitiin enemmän rajoittavasta vaihtoehdosta siirtyä vähemmän asukkaan itsemääräämisoikeutta loukkaavaan vaihtoehtoon.

1216/2016

Oikeusasiamies totesi ratkaisussaan 1216/2016, että velvollisuus kohtuullisten mukautusten tekemiseen olisi edellyttänyt, että kantelijalle olisi vankisairaalan toimesta hankittu leveämpi sänky, jossa vanki olisi pystynyt kääntymään. Oikeusasiamies saattoi käsityksensä puutteellisuuksista kohtuullisten mukautusten tekemisessä Vankiterveydenhuollon yksikön tietoon ja huomioitavaksi.

339/2017

Ratkaisussa 339/2017 eduskunnan oikeusasiamies katsoi, että tuomioistuimelle syntyy velvollisuus harkita kohtuullisten mukautusten tekemistä silloin, jos vammaisen henkilö pyytää hyvissä ajoin ennen oikeudenkäyntiä istunnon järjestämistä rakennuksen ensimmäisessä kerroksessa, jossa kolmikerroksisen rakennuksen ainoa inva-wc sijaitsee. Tuolloin tuomioistuimen tulee arvioida, onko istuntokäsittely mahdollista siirtää tilajärjestelyn puolesta ensimmäisen kerroksen saliin.

<https://www.oikeusasiamies.fi/fi/ratkaisut/-/eoar/339/2017>

628/2017

Kansallisen valvontaelimen tarkastuksella kehitysvammaisten henkilöiden asumisyksikössä havaittiin, että asunnon sisäovia ei pidetty lukossa, ellei asukas itse nimenomaisesti joskus halunnut lukita oveaan. Asumispalveluyksikössä oli yhdessä kerroksessa käytössä ns. dementiaovi ja -ranneke, jolla voitiin valvoa erään asukkaan liikkumista. Tällä ei kuitenkaan rajoitettu muiden asukkaiden liikkumista. Dementiaoven ja -rannekkeen käytöstä oli tehty valvottua liikkumista koskeva rajoitustoimenpidepäätös.

<https://www.oikeusasiamies.fi/fi/ratkaisut/-/eoar/628/2017>

1129/2017

Potilaan ja omaisen tiedonsaantia koskevassa asiassa 1129/2017 apulaisoikeusasiamies arvioi hoitavan lääkärin menettelyä DNR-päätöksen tekemisessä 61-vuotiaalle potilaalle, jolla oli keskivaikea kehitysvamma ja CP-oireyhtymä sekä muita perussairauksia. Potilaan perussairaudet ja ajankohtainen terveydentila eivät olleet sen kaltaisia, että DNR-päätöksen tekeminen tai tehohoidon ulkopuolelle rajaaminen olisivat olleet niiden pohjalta perusteltuja. Ne merkitsivät potilaan asettamista eriarvoiseen asemaan vammaisuuden perusteella.

3287/2017

Apulaisoikeusasiamies piti ratkaisussaan 3287/2017 nöyryyttävänä ja halventavana kohteluna sitä, että CP-vammansa vuoksi liikuntarajoitteinen henkilö joutui psykiatrian osaston eristyshuoneessa ruokailemaan ohuella patjalla istuen lattialla hänelle sopimattomin ruokailuastioin ja -välinein. Tämä ei ollut ihmisarvon mukaista kohtelua eikä laadultaan hyvää terveyden- ja sairaanhoitoa. Kantelijalla oli käytössä vaipat yli vuorokauden kestäneen eristyksen aikana. Puutteellisten potilasasiakirjamerkintöjen vuoksi apulaisoikeusasiamies ei ole voinut vakuuttua siitä, toteutuiko kantelijan oikeus ihmisarvoiseen kohteluun ja laadultaan hyvään terveyden- ja sairaanhoitoon näiltä osin.

<https://www.oikeusasiamies.fi/fi/ratkaisut/-/eoar/3287/2017>

5662/2017

Tapaus 5662/2017 koski liikkumisvapauden rajoittamista. Kehitysvammaisten henkilöiden oppilaskodin tarkastuksella kiinnitettiin huomiota siihen, että jos yhden nuoren liikkumisvapautta rajoitetaan esimerkiksi keittiöön tai ulos kulkemisen osalta, niin samalla rajoitetaan myös kaikkien solussa olevien asiakkaiden liikkumista. Oikeusasiamies korosti, että kehitysvammalain 42 m §:n mukaan valvottaessa henkilön liikkumista on erityisesti huolehdittava siitä, ettei muiden henkilöiden liikkumisvapautta rajoiteta. Mikäli siis muiden oppilaskodissa olevien nuorten liikkumisvapautta jostain syystä joudutaan rajoittamaan, on tästä tehtävä kehitysvammalain mukainen päätös.

<https://www.oikeusasiamies.fi/fi/ratkaisut/-/eoar/5662/2017>

5920/2017, 6670/2017 ja 6311/2017

Tarkastuksella Pohjois-Karjalan sosiaali- ja terveystieteiden kuntayhtymän (Siun Sote) kehitysvammaisten henkilöiden laitos- ja asumisyksiköihin havaittiin, että laitos- ja asumisyksiköissä oli käytössä häkkisänkyjä (cage bed). Viitaten kidutuksen ja epäinhimillisen tai halventavan kohtelun tai rangaistuksen estämiseksi toimivan eurooppalaisen komitean (CPT) kantoihin kehoitettiin, että häkkisänkyjen käytöstä luovutaan ja niiden sijaan löydetään vaihtoehtoisia ratkaisuja.

<https://www.oikeusasiamies.fi/fi/ratkaisut/-/eoar/6670/2017>

<https://www.oikeusasiamies.fi/fi/ratkaisut/-/eoar/6311/2017>

6270/2017

Asiassa 6270/2017 oikeusasiamies esitti, että ammattikorkeakoulu arvioisi kohtuullisia mukautuksia aterioinnin järjestämisessä ja pyrki yhteistyössä kantelijan kanssa pääsemään sellaiseen ateriointia koskevaan ratkaisuun, joka mahdollistaisi kantelijan opintoihin osallistumisen ja opintojen etenemisen hänen terveydentilansa tapauskohtaisesti huomioon ottavalla tavalla.

<https://www.oikeusasiamies.fi/fi/ratkaisut/-/eoar/6270/2017>

1496/2017

Oikeusasiamies totesi ratkaisussaan 1496/2017, että potilaan hoitaminen hänen tahdostaan riippumatta merkitsee syvää kajoamista hänen henkilökohtaiseen koskemattomuuteensa. Toimenpiteen tehokas tutkinta edellyttää, että sen perusteet on huolellisesti arvioitu ja dokumentoitu. Asiassa noudatettu menettely oli virheellistä, koska asiakirjoissa ei ollut merkintää kantelijalle annetusta potilaslain tarkoitetusta selvityksestä ennen lääkkeen antamista, asiakirjoissa ei ollut lääkärin arvioita mielenterveyslain 22 b :n edellytysten täyttymisestä, injektioita ei ollut merkitty itsemääräämisoikeuden rajoituksista pidettävään luetteloon. Oikeusasiamies katsoi, että kantelijan menettelyllisiä oikeuksia ja siten hänen oikeusturvaansa loukattiin injektio- ja lääketieteestä päätettäessä.

<https://www.oikeusasiamies.fi/fi/ratkaisut/-/eoar/1496/2017>

3158/2017

Oikeusasiamies piti ratkaisussaan 3158/2017 ongelmallisena sitä, että psykiatrisen sairaalan potilas ei ymmärtänyt päätöksiä, joilla hänet oli määrätty psykiatriseen sairaalahoitoon tahdostaan riippumatta. Tämä merkitsi myös sitä, että ilman avustajaa hänellä ei olisi ollut mahdollisuutta valittaa päätöksistä. Sairaalan selvityksen mukaan potilaalle oli haettu edunvalvontaa, mutta päätöksenteko holhousviranomaisissa viipyi. Oikeusasiamies piti asianmukaisena, että sairaala oli ryhtynyt toimenpiteisiin edunvalvojan hankkimiseksi. Hän totesi kuitenkin, että sairaalalla oli käytössään keinoja potilaan valitusmahdollisuuden turvaamiseksi myös aikaisemmin.

ESIMERKKEJÄ YHDENVERTAISUUSVALTUUTETUN ANTAMISTA LAUSUNNOISTA TUOMIOISTUIMILLE (2016– 2018)

VVTDno-2016-26

Yhdenvertaisuusvaltuutettu antoi Pohjois-Suomen hallinto-oikeudelle 18.8.2016 lausunnon, jossa oli kyse siitä, että kunta kielsi vammaista lasta käyttämästä kuljetuspalvelumatkoihinsa perheenjäsenensä tarjoamia taksipalveluita, mistä johtuen lapsen mahdollisuudet saada kuljetuspalvelua olivat kunnassa rajoitetummat kuin muiden kuljetuspalveluun oikeutettujen vammaisten henkilöiden. Yhdenvertaisuusvaltuutettu katsoi, että vammaisen lapsi jäi tapauksen olosuhteissa epäsuotuisaan asemaan suhteessa kunnassa asuviin muihin kuljetuspalveluita käyttäviin vammaisiin henkilöihin.

VVTDno-2017-7

Yhdenvertaisuusvaltuutettu antoi korkeimmalle hallinto-oikeudelle 16.10.2017 lausunnon, jossa oli kyse siitä, että kunta ei järjestänyt maksutonta kouluateriaa vammaiselle oppilaalle, joka sai ravintonsa ravintoliuoksena PEG-napin kautta. Yhdenvertaisuusvaltuutettu katsoi, ettei sen tietoon ollut tuotu sellaista hyväksyttävää syytä, minkä perusteella lapsi olisi voitu jättää ilman perusopetuslaissa tarkoitettua maksutonta ateriaa. Lisäksi asiassa oli perusteltua harkita yhdenvertaisuuslain 15 §:n velvoitetta tehdä kohtuullisia mukautuksia vammaisten henkilön tosiasiallisen yhdenvertaisuuden turvaamiseksi.

VVTDno-2017-496

Yhdenvertaisuusvaltuutettu antoi 8.3.2018 Helsingin hallinto-oikeudelle lausunnon, jossa oli kyse henkilökohtaisten avustajien matka- ja hotellikulujen korvaamisesta. Kunta oli myöntänyt vammaiselle henkilölle oikeuden käyttää vammaispalvelulain henkilökohtaista apua ulkomaanmatkalla. Matka oli kuitenkin peruuntunut vammaisen henkilön sairastumisen vuoksi. Valtuutettu katsoi olevan kohtuutonta, että vaikeavammaisen henkilö äkillisesti sairastuttuaan joutui kustantamaan kulut, jotka olivat syntyneet siitä, että hän oli käyttänyt hänelle kuuluvaa subjektiivista, maksuttomaksi tarkoitettua, oikeuttaan vammaispalveluun. Valtuutetun näkemyksen mukaan vammaisen henkilö oli jäänyt heikompaan asemaan suhteessa niin vammattomiin henkilöihin kuin suhteessa niihin vaikeavammaisiin henkilöihin, joiden henkilökohtainen apu järjestettiin muulla tavoin kuin työnantajamallin mukaan. Lisäksi voitiin katsoa, että valittaja oli jäänyt heikompaan asemaan terveydentilansa vuoksi.

VVTDno-2018-30

Yhdenvertaisuusvaltuutettu antoi 12.3.2018 lausunnon korkeimmalle hallinto-oikeudelle asiassa, jossa oli kyse Suomessa asuvan vammaisen pakolaisen oikeudesta perheenyhdistämiseen. Valtuutettu katsoi, että maahanmuuttoviraston vammaiseen perheenyhdistäjään soveltama toimeentuloedellytys oli kohtuuton. Toimeentuloedellytyksestä olisi ulkomaalaislain mahdollistamalla tavalla tullut tehdä poikkeus etenkin ottaen huomioon muun muassa Suomea sitova YK:n vammaisyleissopimus, Euroopan ihmisoikeustuomioistuimen ratkaisukäytäntö sekä Suomen perustuslain 22 §, joka asettaa viranomaisille velvollisuuden ihmisoikeusmyönteiseen laintulkintaan.

VVTDno-2018-30

Yhdenvertaisuusvaltuutettu antoi 7.5.2018 lausunnon korkeimmalle hallinto-oikeudelle asiassa, jossa oli kyse yläasteoppilaan, joka kävi koulua kehityksessä viivästyneiden ja kehitysvammaisten oppilaiden kuntoutuvan opetuksen ryhmässä, oikeudesta maksuttomaan koulukuljetukseen myös koulupäivän keskeytyessä oppilaasta johtuvista syistä. Valtuutettu kiinnitti korkeimman hallinto-oikeuden huomion siihen, että tapauksessa perusopetuslain rinnalla tuli soveltaa

yhdenvertaisuuslakia ja erityisesti kyseisen lain 15 §:ää, joka velvoittaa koulutuksen järjestäjää tekemään kulloisessakin tilanteessa tarvittavat kohtuulliset mukautukset, jotta vammaisen henkilö voi yhdenvertaisesti muiden oppilaiden kanssa saada koulutusta.

VVTDno-2018-30

Yhdenvertaisuusvaltuutettu antoi 11.9.2018 Pohjois-Suomen hallinto-oikeudelle lausunnon, jossa yhdenvertaisuusvaltuutettu totesi olevan kohtuutonta, että vaikeavammaisuutensa vuoksi vammaispalvelulain kuljetuspalvelua käyttävälle valittajalle aiheutui kodin ja Iukion välisistä koulumatkoista merkittävästi korkeammat kuukausittaiset kustannukset kuin niille opiskelijoille, jotka käyttivät koulumatkoihinsa julkisia joukkoliikennevälineitä (koulumatkatuella 43 €/kk, vammaispalvelukuljetuksella yli 200 €/kk). Valtuutetun näkemyksen mukaan asiassa olisi tullut soveltaa yhdenvertaisuuslain (1325/2014) 15 §:n viranomaisen velvoitetta tehdä kohtuullisia mukautuksia. Yhdenvertaisuusvaltuutetun näkemyksen mukaan asiassa ei ollut ratkaisevaa se, minkä suuruinen omavastuu yleensä kuljetuspalveluasiakkailla kunnassa oli tai sillä, oliko valittajan todellinen mahdollisuus koulunkäyntiin vaarantunut vai ei. Merkityksellistä sitä vastoin oli, voidaanko valittajan kotikunnalta kohtuudella edellyttää kyseessä olevassa yksittäistapauksessa omavastuuosuuden alentamista siten, että valittajan tosiasiallinen yhdenvertaisuus suhteessa kanssaopiskelijoihin toteutuisi.

VVTDno-2018-30

Yhdenvertaisuusvaltuutettu antoi 4.10.2018 lausunnon korkeimmalle hallinto-oikeudelle asiassa jossa oli kyse vammaisen peruskouluoppilaan oikeudesta saada henkilökohtainen avustaja, jotta hänen oikeutensa inklusiiviseen opetukseen tavanomaisessa opetusryhmässä riittävin tukitoimin voisi toteutua. Valtuutettu kiinnitti lausunnossaan korkeimman hallinto-oikeuden huomion opetuksen järjestäjän velvollisuuteen yhdenvertaisuuslain 6 §:n mukaisesti edistää yhdenvertaisuutta ja mahdollisuuksien mukaan toteuttaa vammaisen henkilön pyytämiä kohtuullisia mukautuksia yhdenvertaisuuslain 15 §:n mukaisesti. Vammaisen oppilaan huoltajat eivät halunneet lapsensa siirtyvän pienryhmäopetukseen. Valtuutettu totesi yleisesti, että lapsen etu ja toive tulee huomioida opetusjärjestelyissä ja huomautti, että mikäli on järjestettävissä inklusiivisesti, ei tällaisessa tilanteessa henkilökohtaisen avustajan myöntämättä jättämistä voi perustella yksin resurssien tarkoituksenmukaisella käytöllä vaan tuen tarve tulee arvioida yksilöllisesti lapsen tilanne ja tarpeet huomioiden, ottaen huomioon myös velvollisuus kohtuullisiin mukautuksiin.